

Weerzien

Zou dat nu kunnen, als je zo een zestig jaar in dit land gewoond hebt en je gaat dan eens een jaar weg, dat je er bij terugkeer weer met een nieuwe blik naar kijkt? Heel veel nieuws kan dat natuurlijk niet opleveren, maar toch is er wel degelijk iets aan de hand. Na zo'n afwezigheid van een jaar is toch duidelijk te merken dat je je weer moet aanpassen. Hoe zeer dat zo is, is mede erg afhankelijk van je eigen stemming en instelling en zeker ook van het soort buitenland waar je ondertussen mocht vertoeven, maar toch steeds is er weer, zo niet een Aha- dan toch een oja-Erlebnis. Daarbij moet men in de rekening betrekken dat je een jaar niets over Nederland hebt kunnen horen. Dit land bestaat niet in de buitenlandse pers, zo min als de Marianen of de Nieuwe Hebriden.

Je merkt ook bij het naderen van de grens wel een zekere spanning: Hoe zal het gaan? Wat zullen we ervan vinden? Deze keer kwamen we uiteindelijk per auto terug, via de grens bij Brecht. Om bij het grensstation de eerste Hollandse koffie weer te proeven. Bij de ingang/uitgang passeerden we ons eerste Nederlandse echtpaar, hoofden naar elkaar toegebogen, kennelijk in serieuze discussie gewikkeld. Mevrouw zegt: „Nou moet je wel rekenen...” en ik houd even de pas in om te kunnen horen welke economisch-statistisch bericht ik op kan vangen... „dat als je meer kroppen neemt, het weer voordeliger wordt”.

Het is altijd een hele kunst om zo'n gebeurtenisje dan niet meteen als stemmingbepalend voor de terugkeer te laten gelden. Nu, dat gebeurt toch niet. Het is een mooie zomer in Nederland, op eerste aanblik heerst er een gezellige ontspannen sfeer, en zelfs in Amsterdam blijkt het smoezelige romantisch. De stemming is gemakkelijk, kosmopolitisch en het is heerlijk weer in eigen taal grapjes te kunnen maken met wie je maar even tegen komt.

Eerst thuis bij het doornemen van stapels kranten, valt dat andere weer op je: de gruwelijke ernst, de tuttige betweterigheid, de herrie om niks, Nederland in de spiegel van de Nederlandse pers. Daarna lekker toe, een half uurtje met Peter van Straaten, „Alles komt goed” en je hebt weer echt het gevoel dat het allemaal niet zo best is.

Waarom wil ik daar nu over schrijven? Heeft zo'n thuiskomst dan toch een leereffect? Het houdt me blijkbaar wel erg bezig. Het zal wel verband houden met iets anders, een zoekpartij die me nooit helemaal los laat: het voor mezelf willen onderkennen en formuleren wat we nu toch eigenlijk ervaren als de identiteit van Nederland en de mentaliteit van de Nederlander. Wie en wat zijn we hier dan eigenlijk in vergelijking met de naties rondom ons? Als we proberen tot een nationaal beleid te komen en om een Nederlandse verzorgingsstaat in stand te houden, voor wie doen we dat dan eigenlijk?

Onze geschiedenis zou ons al veel moeten vertellen. Wat mij daarbij deert, is dat het volkskarakter zich zo vaak uiten moet in twisten: tussen Hoeken en Kabeljauwen, Protestanten en Katholieken, Arminianen en Gomaristen, Patriotten en Prinsgezinden, Rood en Oranje, NSBers en illegalen. Juist bij zo'n weerzien zou je hopen, ineens op een onbewaakt ogenblik, verrast iets op te snuiven dat je doet zeggen: dat is toch maar echt Hollands...

Een Deense kennis, die ons direct na onze terugkeer kwam opzoeken, zag in ons dorp het vakantiegebeuren bij mij voor de deur. Ja, zei ze, ze zijn zo vastberaden in de weer in hun vrije tijd, die Nederlanders, ze lijken mij zo'n beetje een kruising tussen Duitsers en Amerikanen. Zou dat zo zijn? Niet meer dan een kruising, een tussending tussen iets Oostelijks en Westelijks? Toch zijn we geen „verspätete Nation”! Al in 1581 beslui-

ten we hier een eigen republiek te beginnen, op een ogenblik dat Duitsland niet meer en Amerika in huidige zin nog niet bestaat. Wat zou er na dat goede begin van ons zijn geworden?

Vergeleken met de burens, zou ik zeggen een bezig, gezellig, behulpzaam maar ook wel adviseerderig volk, met niet veel stijl maar ook niet veel pretentie. Met een groeiend gevoel voor humor en een groeiende sociale openheid in het kleine verkeer. En nog steeds met niet veel fantasie. Maar dat wist ik eigenlijk allemaal wel. Een jaar weg wezen is blijkbaar niet voldoende om nog iets dieper te kunnen boren. Maar zo'n jaar is wel genoeg om de vraag weer gesteld te krijgen. Hoeveel beter zouden we ons niet kunnen inrichten als we beter wisten wie we waren? Of is het niet zo toevallig dat ik niet ver kom met mijn poging tot reflectie. Willen we het eigenlijk niet weten en volgen we de Nederlandse volkswijsheid: Wat niet weet, wat niet deert!